

Український державний університет залізничного транспорту

Затверджено
на засіданні кафедри економіки та
управління виробничим і комерційним
бізнесом
прот. №1 від 27 серпня 2025 р.

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

II семестр 2025-2026 навчального року

освітній рівень перший (бакалавр)

Галузь знань: G Інженерія, виробництво та будівництво

Спеціальність: G3 Електрична інженерія

Освітня програма: - Електровози та електропоїзди

Час та аудиторія проведення занять: Згідно розкладу - <http://rasp.kart.edu.ua/>

1. Команда викладачів:

Лектор:

Каличева Наталія Євгеніївна (доктор економічних наук, професор),

Контакти: kalucheva_ne@kart.edu.ua;

Веб сторінка курсу: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://metod.kart.edu.ua>

Харків

ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

II семестр 2025/2026 н.р.

Команда викладачів:

Лектор: Каличева Наталія Євгеніївна, Контакти: kalucheva_ne@kart.edu.ua
Години прийому та консультацій: кожен вівторок, четверг з 14.00-16.00

Предметом навчальної дисципліни є формування у студентів знань, умінь і навичок, необхідних для успішного оволодіння загальнокультурними і професійними поняттями у сфері функціонування сучасних підприємств та організацій, які забезпечать здатність випускника до самостійної професійної діяльності в умовах ринкової економіки.

Завдання полягає у визначенні ролі та місця підприємства у сучасній системі господарювання; ознайомленні з принципами та механізмами забезпечення підприємств різноманітними видами ресурсів, які необхідні для здійснення виробничої діяльності; оволодінні сучасними методами визначення та розрахунку потреби підприємства у персоналі, засобах та предметах праці; ознайомленні з існуючою практикою організації виробництва та управлінням технічним розвитком виробництва; засвоєнні основних принципів та підходів щодо прогнозування та планування розвитку підприємства; набутті

практичних знань з питань розрахунку й оцінки результатів та ефективності діяльності підприємства.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

Здатність розробляти та управляти проектами

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

Здатність аналізувати технологічні процеси виробництва й ремонту електрорухомого складу залізниць як об'єкта управління, застосовувати експертні оцінки для вироблення управлінських рішень щодо подальшого функціонування підприємства з оцінкою якості його продукції.

Здатність організовувати виробничу діяльність структурних підрозділів лінійних підприємств та заводів, малих колективів виконавців (бригад, дільниць, пунктів), щодо виробництва, експлуатації, ремонту та обслуговування електрорухомого складу залізниць, їх систем та елементів, включаючи обґрунтування технології 8 виробничих процесів

Здатність аналізувати техніко-економічні та експлуатаційні показники електрорухомого складу залізниць, їх систем та елементів з метою виявлення та усунення негативних чинників та підвищення ефективності виробничого процесу

Чому ви маєте обрати цей курс?

Якщо Ви хочете сформувати знання, уміння та навички, необхідні для успішного оволодіння загальнокультурними та професійними поняттями у сфері функціонування сучасних підприємств та організації, які забезпечать здатність випускників до самостійної професійної діяльності в умовах ринкової економіки.

Даний курс дасть змогу поринути у організацію виробництва, основні виробничі фонди підприємства та дасть змогу більш детально розуміти виробництво речей.

Викладач буде готов надати будь-яку допомогу з деякими з найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, і особисто - у робочий час.

Організація навчання

Цей курс дає студентам отримувати необхідні знання щодо економіки та організації виробництва в сучасних умовах господарювання з метою задоволення суспільних потреб та отримання прибутку.

Курс складається з однієї лекції на тиждень і одного практичного заняття раз у два тижні. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії.

Теми курсу

<i>Предмет дисципліни економіка і організація виробництва</i>
<i>Виробничий процес та основи його раціональної організації</i>
<i>Форми організації виробництва</i>
<i>Типи виробництва та їх характеристика</i>
<i>Методи організації виробництва</i>
<i>Основні виробничі фонди підприємства</i>

<i>Оборотні засоби підприємства</i>
<i>Виробнича програма підприємства</i>
<i>Продуктивність праці, оплата, нормування і стимулювання праці</i>
<i>Поточні витрати і собівартість продукції</i>
<i>Ціноутворення, прибуток і рентабельність</i>
<i>Ефективність заходів науково-технічного прогресу (НТП)</i>

Практичні заняття курсу передбачають розв'язання типових професійних ситуаційних задач з дисципліни.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua/mat-po-fak-ua/mat-fac-ekon-tran-ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу)

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції.

Довіряючи свої мрії та цілі папері, ви починаєте перетворюватися на людину, яким найбільше хотіли б бути. Нехай ваше майбутнє буде в надійних руках - ваших власних.

Приклади питань для обговорення доступні на слайдах відповідних презентацій. Ось деякі з них:

- 1) В чому заключається основне завдання діяльності сучасного підприємства?
- 2) Чому більшість сучасних підприємств використовують потоковий метод організації виробництва?
- 3) Як впливає рівень витрат виробничого процесу на вартість виробу?
- 4) Що впливає на рівень рентабельності підприємства?
- 5) Навіщо проводити техніко-економічне обґрунтування проекту?

Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу наведений нижче. Пильнуйте за змінами у розкладі.

Тиж-день	Кільк. годин	Тема лекції	Кільк. годин	Тема практичних занять
1	2	Предмет дисципліни економіка і організація виробництва	1	Предмет дисципліни. Поняття підприємства і його місце в економіці
2-3	4	Виробничий процес та основи його раціональної організації		
4	2	Форми організації виробництва	2	Визначення довжини виробничого циклу
5	2	Типи виробництва та їх характеристика		
6	2	Методи організації виробництва	2	Розрахунок параметрів потокової лінії
7	2	Основні виробничі фонди підприємства	2	Основні виробничі фонди підприємства
Модульний контроль № 1				
8	2	Оборотні засоби підприємства	2	Оборотні засоби підприємства
9	2	Виробнича програма підприємства	1	Виробнича програма підприємства
10-11	4	Продуктивність праці, оплата, нормування і стимулювання праці	2	Персонал і продуктивність праці
12	2	Поточні витрати і собівартість продукції	1	Поточні витрати і собівартість продукції
13	2	Ціноутворення, прибуток і рентабельність	1	Ціноутворення, прибуток і рентабельність
14-15	4	Ефективність заходів науково-технічного прогресу (НТП)		
Модульний контроль № 2				
Іспит с дисципліни				

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D

	<u>Достатньо</u> – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	<u>Незадовільно</u> – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	<u>Незадовільно</u> - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на самостійну роботу:

- В якості індивідуальних завдань передбачено написання студентами реферативної роботи за індивідуальними завданнями, що охоплює декілька найбільш важливих тем:
 - 1 Основні фонди і показники їх використання.
 - 2 Оборотні засоби і показники їх використання.
 - 3 Амортизація ОФ і показники Аг та норм амортизації.
 - 4 Структура зарплати.
 - 5 Собівартість та експлуатаційні витрати.
 - 6 Ціна. Прибуток. Рентабельність.
 - 7 Визначення ефекту заходів НТП.
 - 8 Період окупності капітальних витрат на НТП.
 - 9 Визначення сумарного ефекту НТП.
 - 10 Порядок ефективного вибору варіанту НТП. Показники порівняння.
 - 11 Фондовіддача. Фондоємність робіт.
 - 12 Обіговість обігових засобів і тривалість обігу обігових засобів.
 - 13 Первісна, відносна та залишкова вартість ОФ.
 - 14 Продуктивність праці, її визначення.
 - 15 Календарний, ефективний, номінальний фонди робочого часу.
 - 16 Який існує взаємозв'язок між функціями та структурою організації підприємства?
 - 17 Закони організації.
 - 18 Етапи підготовки виробництва.
 - 19 Типи виробництва
 - 20 Назвіть заходи спрямовані на скорочення довжини виробничого циклу.
 - 21 Виробничий процес

За вчасне та вірне виконання завдання нараховується **20 балів до поточного модульного контролю**. За вчасне та частково вірне виконання – від 15 до 25 балів. За невиконане завдання бали не нараховуються. Необхідний обсяг виконання завдання складає 50% на перший модульний контроль і 100% на другий модульний контроль. Перебіг поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків та дати вам ще один спосіб перевірити свої погляди в питаннях економіки та організації виробництва. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власною залученості. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Практичні заняття:

Оцінюються за ступенем залученості (до 20 балів) та стислою презентацією виконаного завдання (до 10 балів). Ступінь залученості визначається участю у роботі дискусійного клубу з питань економіки та організації виробництва. **Максимальна сума становить 30 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2 бали). **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Іспит:

- Студент складає іспит за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає заліковий бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх при складанні іспиту, відповівши на питання викладача (Додаток 1).

Додаткові бали студенти можуть отримувати шляхом написання рефератів та підготовки доповідей (за потреби).

Програмні результати навчання

Використовувати принципи формування трудових ресурсів; виявляти резерви підвищення ефективності праці співробітників залізничного транспорту

Виконувати розрахунок основних характеристик та параметрів технологічних процесів виробництва й ремонту електрорухомого складу залізниць з метою їх порівняння та формування управлінських рішень щодо подальшого функціонування підприємства з оцінкою якості його продукції

Знати та розраховувати основні показники звітності та обліку (управлінського, статистичного, бухгалтерського та фінансового) підприємства під час експлуатації та ремонту об'єктів та систем залізничного транспорту

Вміти розрахувати техніко-економічні та експлуатаційні показники електрорухомого складу залізниць, їх систем та елементів

Команда викладачів:

Каличева Наталія Євгеніївна (<http://kart.edu.ua/kafedra-euvkb-ua/kolektiv-kafedru-euvkb-ua/kalucheva-ne-ua>) – лектор з економіки та організації виробництва в УкрДУЗТ. Отримала ступінь к.е.н. за спеціальністю 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами» в УкрДУЗТ у 2013 році. Науковий ступінь доктора економічних наук присвоєно у 2020 році. Дисертацію захистила у спеціалізованій вченій раді Д 64.820.05 в Українському державному університеті залізничного транспорту за спеціальністю 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» на тему: «Теоретико-методологічні засади забезпечення конкурентоспроможності підприємств залізничного транспорту в умовах трансформації бізнес-середовища» (науковий консультант - професор Дикань В.Л.). Напрямок наукової діяльності: конкурентоспроможність підприємства, удосконалення діяльності

підприємства, виробничо-господарська та зовнішньоекономічна діяльність підприємства, розвиток залізничного транспорту.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

- 1 Основні фонди і показники їх використання.
- 2 Оборотні засоби і показники їх використання.
- 3 Амортизація ОФ і показники Аг та норм амортизації.
- 4 Структура зарплати.
- 5 Собівартість та експлуатаційні витрати.
- 6 Ціна. Прибуток. Рентабельність.
- 7 Визначення ефекту заходів НТП.
- 8 Період окупності капітальних витрат на НТП.
- 9 Визначення сумарного ефекту НТП.
- 10 Порядок ефективного вибору варіанту НТП. Показники порівняння.
- 11 Фондовіддача. Фондоємність робіт.
- 12 Обіговість обігових засобів і тривалість обігу обігових засобів.
- 13 Первісна, відносна та залишкова вартість ОФ.
- 14 Продуктивність праці, її визначення.
- 15 Календарний, ефективний, номінальний фонди робочого часу.
- 16 Який існує взаємозв'язок між функціями та структурою організації підприємства?
- 17 Закони організації.
- 18 Етапи підготовки виробництва.
- 19 Типи виробництва
- 20 Назвіть заходи спрямовані на скорочення довжини виробничого циклу.
- 21 Виробничий процес
- 22 Дайте характеристику одиночному виробництву
- 23 Чим визначається тривалість періоду обробки інструментом до повного його зносу?
- 24 Які існують підприємства за кількістю власників?
- 25 Назвіть заходи скорочення довжини виробничого циклу.
- 26 При якому типі сполучення операцій сумарні простої робітників найменші?
- 27 При якому типі сполучення операцій технологічні перерви найменші?
- 28 В чому полягає призначення ремонтного виробництва на підприємстві?
- 29 Назвіть принципи організації структури управління.
- 30 Назвіть принципи організації процесу управління.
- 31 Які типи структури організації Ви знаєте? Дайте характеристику кожному з них.
- 32 Якому типу виробництва притаманна організація виробничих підрозділів за предметним принципом?
- 33 Які форми організації виробництва Вам відомі? Дайте характеристику кожному з них.
- 34 Яка існує залежність між коефіцієнтом щільності виробничого циклу і коефіцієнтом змінності роботи устаткування?
- 35 Назвіть послідовність стадій організації системи виробництва?
- 36 Які економічні критерії необхідно врахувати при організації енергетичного господарства?
- 37 Дайте характеристику поточному, технологічному, предметному та предметно – технологічному принципу організації виробничих підрозділів.
- 38 Для яких типів виробництва притаманний той чи інший принцип організації виробничих підрозділів?
- 39 Як визначається виробничий цикл?
- 40 Чи характеризує величина коефіцієнту щільності виробничого циклу тип виробництва підприємства?
- 41 На підприємствах яких галузей може бути відсутнє інструментальне господарство?
- 42 За якими показниками можна визначити фізичний стан основних засобів підприємства?

- 43 В умовах якого виробництва робочі місця не мають закріплених за ними операцій і завантажуються різними операціями без будь – якої послідовності?
- 44 При якому виробництві за робочими місцями закріплюються декілька операцій у певній послідовності?
- 45 При якому виробництві робочі місця завантаженні виконанням тільки однієї операції?
- 46 Які методи організації виробництва Ви знаєте? Назвіть характерні ознаки кожного з них.
- 47 Чим визначається тривалість технологічного циклу опрацювання партії деталей на декількох операціях?
- 48 Що таке “період обслуговування поточної лінії”?
- 49 Що Ви розумієте під виробничою системою?
- 50 В чому полягає основне завдання аналізу якості надходження матеріальних ресурсів на підприємстві?
- 51 Назвіть основні ознаки, що є характерними для того чи іншого типу виробництва.
- 52 Якими показниками можна оцінити ефективність роботи транспортного підприємства?
- 53 При якому виді спеціалізації відбувається зосередження виробництва окремих деталей і агрегатів, заготовок і напівфабрикатів?
- 54 Яким чином визначається норма страхового запасу?
- 55 Що таке виробничий процес?
- 56 На якому етапі основного виробничого процесу здійснюється процес по різанню металу, штампуванню та відливі заготовок?
- 57 До якого етапу основного виробництва відносяться задача будівельного об’єкту приймальної комісії?
- 58 На якому етапі здійснюється виготовлення деталі для машини із штампування?
- 59 На якому етапі виробничого процесу здійснюється виготовлення інструменту і пристосування для всіх підрозділів організації?
- 60 До якого виробничого процесу відноситься матеріально – технічне забезпечення виробництва?
- 61 До якого виробничого процесу відноситься проведення лабораторних іспитів з перевірки деталі на міцність?
- 62 Що Ви розумієте під принципами організації виробництва?
- 63 Який метод організації виробництва є основним?
- 64 Якими показниками оцінюється ефективність роботи підприємства?
- 65 Який принцип раціональної організації виробничих процесів характеризує оптимальність проходження предмету праці?
- 66 Який принцип раціональної організації виробничих процесів можна охарактеризувати відношенням робочого часу до загальної тривалості процесу?
- 67 Який принцип раціональної організації виробничих процесів можна охарактеризувати ступенем об’єднання операцій у часі?
- 68 При виконанні якого принципу раціональної організації виробничих процесів забезпечується однакова пропускна здатність різних робочих місць одного процесу?
- 69 До якого виробничого процесу, з точки зору місцезнаходження відноситься виготовлення деталі на конкретному верстаті?
- 70 Яким принципом раціональної організації виробничих процесів забезпечується рівномірність їх виконання у часі?
- 71 За якими факторами можна визначити тип машинобудівного виробництва?
- 72 Які ознаки є характерними для серійного машинобудівного виробництва?
- 73 Завданням якого господарства на підприємстві є організація безперервного забезпечення цехів високоякісною технологічною оснасткою у необхідній кількості та асортименті?
- 74 Завданням якого господарства на підприємстві є своєчасне забезпечення підприємства необхідними ресурсами?

- 75 Назвіть основні функції складу готової продукції?
- 76 Назвіть етапи конструкторської підготовки виробництва у технологічній послідовності?
- 77 Які фактори сприяють підвищенню продуктивності праці робочого?
- 78 На якій стадії технологічної підготовки виробництва здійснюється проектування і виготовлення спец оснастки і нестандартного обладнання?
- 79 Дайте характеристику одиничному виробництву?
- 80 Які фактори не впливають на протікання основного виробництва?
- 81 Що Ви розумієте під виробничою інфраструктурою підприємства?
- 82 За допомогою чого можна забезпечити ритм роботи потокової лінії?
- 83 Які показники істотно впливають на планову кількість капітальних ремонтів вагонів?
- 84 Який вид допоміжного виробництва може бути відсутнім на підприємстві?
- 85 Що не відноситься до виробничих цілей підприємства?
- 86 Чи існує пріоритетність окремих етапів підготовки виробництва?